

РОЛЬ І МІСЦЕ БЮДЖЕТУВАННЯ В УПРАВЛІННІ ВИРОБНИЦТВОМ ПРОДУКЦІЇ ПТАХІВНИЦТВА

Постановка проблеми. У ринкових умовах господарювання процвітаючим вважається підприємство, яке отримує стабільний прибуток від своєї діяльності. Це завдання-максимум може бути реалізоване на стабільній основі за допомогою бюджетування. Кожне підприємство вимушене підпорядкувати свої дії ціновому механізму, закону попиту і пропозиції, оскільки ніхто не в змозі відмінити їх дію. Проте у внутрішній структурі кожного підприємства механізм цін витісняється свідомими діями адміністрації, менеджерів та інших фахівців. З цієї позиції діяльність підприємства регулюється через ухвалення планових рішень, які здійснюються шляхом складання бюджетів.

Одна з найважливіших характеристик підприємства — його фінансова стабільність. Цей параметр показує не тільки рівень раціональної організації всього виробництва, але і ступінь залежності підприємств від кредиторів та інвесторів. Для того щоб досягнути фінансової стабільності на тривалу перспективу на підприємстві потрібно застосовувати сучасні технології управління. Однією з таких є бюджетування.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Основне завдання бюджетування полягає в підвищенні ефективності роботи підприємства на основі цільової орієнтації і координації всіх подій, що охоплюють зміни в господарській діяльності, виявленні ризиків і зниженні їх рівня, а також підвищенні гнучкості функціонування економічного суб'єкта.

Проблеми процесу бюджетування діяльності підприємства досліджувались такими вченими, як О. Кузьмін, Г. Партин, С. Ковтун, І. Бланк, С. Голов, С. Онищенко. В публікаціях висвітлено погляди на сутність бюджетування, організаційно-методичні заходи його впровадження.

Однак розроблені теоретичні й організаційно-методичні положення бюджетування недостатньо адаптовані до галузевих особливостей видів економічної діяльності та існуюче облікове забезпечення системи управління, зокрема в сфері сільського господарства. Це визначає потребу у визначенні шляхів і на-

прямів удосконалення організації та методики обліку виробничої діяльності сільськогосподарських підприємств в системі бюджетування.

Метою статті є розкриття суті та важливості бюджетування при веденні господарської діяльності спеціалізованими птахівничими підприємствами.

Виклад основного матеріалу. Оперативне планування роботи підприємства і подальший контроль виконання планових завдань неможливі без формування бюджету як основного інструменту гнучкого управління, що забезпечує керівництво підприємства точною, повною і своєчасною інформацією про реалізацію заходів щодо досягнення цілей розвитку господарюючого суб'єкта.

Бюджетування — це особливий інструмент управління, сутність якого можна визначити як інтегровану систему складання бюджетів, поточного контролю за їх виконанням, облік відхилень фактичних показників від бюджетних та аналізу причин суттєвих відхилень на основі чого приймаються своєчасні та виважені управлінські рішення покликані забезпечити стійкий фінансовий стан і поступальний розвиток підприємства відповідно до його головної місії та статутних завдань. Отже, головне призначення бюджетування полягає у координації зусиль підприємства на досягнення очікуваного максимального результату шляхом збалансування доходів і витрат.

Головне призначення бюджетування полягає у координації зусиль підприємства на досягнення очікуваного максимального результату шляхом збалансування доходів і витрат.

В основі концепції бюджетування лежить прагнення забезпечити успішне функціонування організації шляхом узгодження поточних планів зі стратегічним; координації та інтеграції поточних планів за різними напрямками бізнесу та підрозділами; створення системи інформаційного забезпечення менеджерів різних рівнів управління в оптимальні строки; створення системи контролю за виконанням фінансових планів.

На сучасному етапі існує небагато підприємств з чітко налагодженою автоматизованою системою управління виробництвом. В основному ці підприємства являють собою складні виробничі структури, агрохолдинги тощо.

Для того щоб середні та невеликі підприємства мали змогу конкурувати з великими агрофірмами, вони мають, перш за все, спробувати зменшити витрати на виробництво своєї продукції. Це досягається посиленням контролю за використанням наявних

ресурсів та своєчасним реагуванням на зміни у зовнішньому та внутрішньому середовищі. запровадити бюджетування, яке дасть їм змогу:

- своєчасно виявляти найбільш проблемні місця в управлінні підприємства;

- швидко підраховувати економічні наслідки за можливих відхилень від наміченого плану;

- вчасно вжити ефективні і виважені рішення, скоординувати роботу структурних підрозділів і служб на досягнення поставленої мети;

- підвищити якість управління підприємства за рахунок оперативного відстеження відхилень факту від бюджету.

Запровадження цього процесу не потребує значного вкладення коштів, хоча і вимагає від підприємства кваліфікованих спеціалістів, які б могли формувати та контролювати виконання планових завдань. Сам процес бюджетування складається з декількох кроків.

1. Доведення керівництвом підприємства до підлеглих і керівників структурних підрозділів і служб загальних короткострокових цілей підприємства, розроблених на основі стратегічних цілей, а також конкретизація стратегії розвитку на бюджетний період.

2. Розробка фінансової структури з обов'язковим визначенням центрів фінансової відповідальності, в розрізі яких здійснюватиметься бюджетування діяльності та формування фактичної облікової, аналітичної інформації та контрольованих планових величин. На птахових підприємствах такими центрами можуть бути структурні підрозділи, де відбувається виробництво продукції (пташники, брудери, інкубатори, забійні цехи, тощо), відділи технічного забезпечення виробничого процесу (яйцесклади, холодильні камери, автогаражі, машино-тракторні парки, кормоцехи тощо), відділи маркетингу, комерційної діяльності (відділ закупок, відділ продаж, тощо), фінансові та економічні відділи бухгалтерія, економічна служба тощо).

3. Визначення видів операційних, фінансових та допоміжних бюджетів для всіх центрів відповідальності. На цьому етапі відбувається безпосереднє складання бюджетів. Усі складені бюджети є взаємопов'язані та взаємозалежні, в зв'язку з цим бюджети в основному складають в такій послідовності:

- 1) бюджет продаж, в якому прогнозується обсяг продажу;

- 2) бюджет виробництва, в якому обґрунтовується визначення необхідного обсягу виробництва;

3) бюджет руху грошових коштів, в якому встановлюється розмір виручки що надходить від реалізації продукції.

4) фінансові бюджети, в яких відображаються дані про витрати на виробництво та реалізацію продукцію.

5) зведені бюджети підприємства, в яких відображається загальна інформація про планові показники всіх центрів відповідальності.

Термін, на який складається бюджет, встановлюється самостійно підприємством залежно від обсягу виробництва продукції. Для ефективного контролю витрат і доходів птахівничих підприємств варто використовувати поточне бюджетування строком на один рік. При цьому для кращого контролю в бюджетах інформацію варто розбивати на менші періоди. В птахівництві розробляти бюджети, на наш погляд, потрібно на ще менші періоди часу, наприклад, декаду. Пов'язано це з тим, що продуктивність птиці і ціна на продукцію птахівництва змінюється протягом місяця доволі часто, а тому, варто своєчасно реагувати на зміни щоб уникнути негативних наслідків при виробництві та реалізації цієї продукції.

4. Відбувається аналіз виконання бюджетів і з'ясування причин, що викликали відхилення, а також відбувається розробка варіантів управлінських рішень, які б поліпшили роботу центрів відповідальності і загалом всього підприємства. Після завершення одного бюджетного періоду починається повторний цикл бюджетування. При цьому розрахунок показників після початкового етапу відбувається з урахування побажань керівників підприємства та фінансових можливостей.

Після завершення одного бюджетного періоду починається повторний цикл бюджетування. Тому розрахунок показників після початкового етапу відбувається з урахування побажань керівників підприємства та фінансових можливостей.

Бюджетування — це той процес, що допоможе підприємству усунути непередбачувані зміни, які виникають в процесі його діяльності, скоординувати дії між окремими його ланками для уникнення прийняття неузгоджених рішень, підвищити ефективність управлінського контролю щодо виключення неефективних чинників, а також, вірно здійснити оцінку вкладеної праці, дій та прийнятих рішень керівництвом підприємства.

Висновки. Бюджетування є інструментом, який дозволяє визначити сфери та напрями діяльності сільськогосподарських підприємств з потенціалом, в тому числі і спеціалізованих птахівничих підприємств, що забезпечить досягнення головних цілей

підприємства та виживання сучасних жорстких умовах. Бюджетування допомагає підприємству зробити свою діяльність передбачуваною, керованою, а в умовах зниження доходів мінімізації ризиків і застосування жорсткої фінансової дисципліни — це саме ті заходи, що дозволяють: утримати рентабельність і ліквідність організації на необхідному рівні; отримати позитивний економічний ефект від виробництва, тому що відповідальність за фінансовий результат компанії делегується від вищого керівництва співробітникам, які починають відповідати за доходи та витрати у своїй зоні відповідальності; уникати розривів у надходженні виручки на підприємство, тобто з'являється у підприємства можливість заздалегідь передбачити дефіцит грошей і переглянути терміни неперіоритетних платежів; суворо контролюються ліміти витрат коштів, що у підсумку дає можливість підприємству звести нецільові платежі до мінімуму; мотивувати менеджерів усіх рівнів при досягненні показників зафіксованих в бюджеті, що призводить до підвищення продуктивності праці і поліпшити систему оцінки діяльності персоналу.

Внутрішнє планування і управління, засноване на системі бюджетування, є цілеспрямованим, послідовним, а також обмеженим певними принципами дії, які дозволяють розробляти збалансовані і оптимальні плани розвитку підприємства, тим самим впливаючи на кінцеву мету його існування. Водночас бюджетування на підприємстві стає більш динамічною, гнучкою системою, яка перебуває в тісному зв'язку з економічними процесами в країні.

При цьому забезпечуються не лише інтереси власників господарюючого суб'єкта, але і держави, а також партнерів, зацікавлених в довгостроковій співпраці з підприємством.

Список використаних джерел

1. Білик М.Д. Бюджетування у системі фінансового планування / М.Д. Білик // Фінанси України. — 2003. — № 3. — С. 97—109.
2. Кузьмін О.Є. Бюджетування в системі управління організацією: теоретичні та прикладні засади: [монографія] / О.Є. Кузьмін, О.Г. Мельник. — К.: Кондор, 2007. — 234 с.
3. Фінансовий та управлінський облік за національними стандартами / [Огійчук М.Ф., Плаксієнко В.Я., Белкова М.І., та ін.]; за ред. Огійчука М.Ф. — [6-е вид.] — К.: Алерта, 2011. — 1042 с.